మహా భారతము

అశ్వమేధ పర్వము

ప్రథమాశ్వాసము.

సర్ప యాగము ముగిసిన సందర్భంగా వైశంపాయనుడు జనమే జయునకు చెప్పిన మహా భారత కథను, నైమిశారణ్యంలో జరుగుతున్న సత్రయాగ సందర్భంలో సూతుడు శౌనకాది మహా మునులకు సవిస్తరంగా వినిపించాడు.

భీష్ముడు పరమపదించాడు. చిన్నప్పటి నుండి పెంచి పెద్ద చేసి విద్యా బుద్ధులు చెప్పించి, మంచీ చెడూ చెప్పి, తాను, తన మరణానికి కారకు డయినా, ఇసుమంత కూడా కోపగించక, తాను అడిగిన ధర్మ సందేహము లన్నిటికీ ఓపికగా సమాధానాలు చెప్పి, ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలము రాగానే తనువు చాలించిన భీష్ముని మరణాన్ని తట్టుకోలేకపోయాడు ధర్మరాజు. చింతాక్రాంతు డయ్యాడు. తూలు తున్నాడు. కింద పడిపోతున్నాడు.

భీముడు ధర్మరాజును పట్టుకున్నాడు. మెల్లిగా పక్కన కూర్చోపెట్టాడు. ఇదంతా విన్న ధృతరాష్ట్రుడు ధర్మరాజు దగ్గరకు వచ్చాడు.

“ధర్మనందనా! నీవెందుకయ్యా చింతిస్తావు. నీవు క్షాత్రధర్మమును నెరవేర్చావు. ఇది శోకించడానికి సమయం కాదు. నీవు నీ తమ్ములు

రాజ్యాధికారము చేపట్టండి. నా కుమారుడు కానీ, నేను కానీ, విదురుని హితోక్తులు వినలేదు. నా కుమారుడు సుయోధనుడు తన తమ్ములతో సహా యుద్ధంలో మరణించాడు. నేను కూడా విదురుని మాటలు వినకపోవడం వల్ల ఈ యుద్ధం సంభవించింది. అపార జననష్టం వాటిల్లింది. నేనూ, గాంధారీ పుత్రశోకంతో కుమిలిపోతున్నాము. ఇందులో నీ తప్పు ఇసుమంత కూడా లేదు. నాయనా ధర్మనందనా! నేను గాంధారీ ఒంటరి వాళ్లము. దిక్కులేని వాళ్లము అయ్యాము. మా ఇద్దరినీ నీవే జాగ్రత్తగా చూచుకోవాలి. నీవే మాకు దిక్కు." అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

ఆ మాటలు విని ఏమాట్లాడలేదు ధర్మరాజు. అప్పుడు కృష్ణుడు ధర్మరాజుతో ఇలా అన్నాడు.

"ధర్మనందనా! నీవు ఇప్పుడు శోకించి నంత మాత్రాన పోయిన వారు తిరిగి వస్తారా! పైగా నువ్వు వారి కోసం బాధ పడుతుంటే వారి ఆత్మలకు ఎలా శాంతి కలుగుతుంది. పైగా సుయోధనాదులు వీరోచితంగా పోరాడి వీర స్వర్గము అలంకరించారు. వారి కోసం బాధ పడటం ధర్మమా!

అయినా కూడా నువ్వు భీష్ముని వలన వినవలసిన ధర్మసూక్ష్మములు అన్నీ విన్నావు కదా! అవన్నీ విని కూడా ఏమీ తెలియని వాడి వలే శోకించడం భావ్యమా! ఒక్క భీష్ముడే కాదు. వ్యాసుడు, నారదుడు మొదలగు వారు నీకు ఎన్నో నీతి వాక్యములు చెప్పారు కదా. అవన్నీ ఒక సారి గుర్తుకు తెచ్చుకో. వెంటనే ఒక మహా యాగమునకు కర్తవు కా! దేవతలకు, నీ పితరులకు ప్రీతితో, భక్తితో పూజలు, తర్పణములు కావించు. రాజ్యాధికారము చేపట్టి ప్రజలను జనరంజకంగా పాలించు. అతిధులను అభ్యాగతులను సత్కరించు. నీ బంధువులను, మిత్రులను ఆదరించు." అని అన్నాడు శ్రీ కృష్ణుడు.

అప్పుడు ధర్మరాజు అక్కడే ఉన్న వ్యాసుని మొహం వంక చూచి “దేవా! నీయొక్క ప్రేమ,దయ నా మీద ఎప్పుడూ గాఢంగా ఉంటాయి కదా! మీరు నన్ను ఎన్నోసార్లు ధర్మసంకటముల నుండి రక్షించారు. కాబట్టి నా మీద దయయుంచి నాకు వనవాసమునకు అనుజ్ఞ ఇవ్వండి. వనములకు వెళ్లక పోతే తాతగారిని, నా అన్న కర్ణుని చంపిన నా వంటి క్రూరాత్మునకు శాంతి ఎట్లు కలుగుతుంది. నేను చేసిన మహాపాపములు ఎలా పోతాయి? కాబట్టి నాకు వనవాసమునకు అనుజ్ఞ ఇవ్వండి.” అని ప్రాధేయపడ్డాడు ధర్మరాజు.

వ్యాసునికి కోపం వచ్చింది. “ధర్మనందనా! ఇప్పటి దాకా నేను, భీష్ముడు నీకు చేసిన ధర్మోపదేశములు అన్నీ వరదలో కొట్టుకొని పోయాయా! లేక గంగలో కలిసిపోయాయా! మరలా మొదటికి వచ్చావు. నీ బుద్ధి ఒప్పుకున్నా ఒప్పుకోక పోయినా జరిగిన దానికి నీవు కర్తవు కాదు. ఈశ్వరుడే మానవాళికి మేలు, కీడు కలిగిస్తుంటాడు. కాబట్టి ఇందులో నీ తప్పు ఏమాత్రమూ లేదు. ఒక వేళ నీకు పాపము చేసాను అనే సందేహము ఉంటే దానిని దాన ధర్మములు చేసి యజ్ఞయాగములు చేసి తొలగించుకో. అంతేగానీ వనవాసము పోతాను అనడం వెర్రిమాట.

ఇప్పుడు చెబుతున్నాను విను. నువ్వు అశ్వమేధ యాగము చెయ్యి. ఆ యాగములో బ్రాహ్మణులకు అధికంగా దక్షిణలు ఇచ్చి తృప్తి పరుచు. దానితో నీ మనసులో కలిగిన దుఃఖము పూర్తిగా తొలగిపోతుంది.” అని అన్నాడు వ్యాసుడు.

ఆ మాటలతో మనసు మార్చుకున్నాడు ధర్మరాజు. “మహాత్మా! తమరు చెప్పినట్టే అశ్వమేధ యాగము చేస్తాను. కాని నాది ఒక విన్నపము. అశ్వమేధ యాగమునకు దక్షిణలు ఎక్కువగా ఇవ్వాలని, ధనము ఎక్కువగా వ్యయము

అవుతుంది అని తమరు చెప్పారు. ప్రస్తుతము నా వద్ద అంత ధనము లేదు. జరిగిన యుద్ధము వలన సైనికులు అంతా మరణించారు. వారి భార్యాబిడ్డలు మాత్రం మిగిలారు. ఈ సమయంలో వారి మీద అధిక పన్నులు వేసి బాధ పెట్టలేను. మామీద ఉన్న అసూయతో సుయోధనుడు దుర్మార్గులయిన రాజులందరినీ చేరదీసి ధనము అంతా దుర్వినియోగము చేసాడు. భూములను, ధనాగారమును పాడు చేసాడు. దాని కారణంగా ధనాగారములో ధనము లేదు. ధనము సంపాదించడానికి నాకు ఏ మార్గమూ కనపడటం లేదు. ఈ సందర్భంలో మీరే మాకు ఒక దారి చూపి ఈ అశ్వమేధ యాగము జరిపించాలి." అని అన్నాడు ధర్మరాజు.

వ్యాసుడు ధర్మరాజు వంక ఆదరంతో చూచాడు. "ధర్మనందనా! పూర్వము మరుత్తు అనే మహారాజు యజ్ఞము చేసి మహా ధనరాసులను బ్రాహ్మణులకు దానంగా ఇచ్చాడు. అప్పుడు బ్రాహ్మణుల వద్ద ఎక్కువగా ధనం సమకూరింది. వారికి ఎక్కువ అయింది. అప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణులు తమ పోషణకు కావలసిన ధనము మాత్రము ఉంచుకొని మిగిలిన ధనమును ఒక నిధిగా చేసి దాచి పెట్టారు. "ఈ ధనము ఎవరు కనుగొంటారో వారికే ఈ ధనము చెందుతుంది."   అని ఆ బ్రాహ్మణులు ఒకే ఒక వాక్యంతో ఆ నిధికి వారసులను నియమించారు. ధర్మనందనా! ఆ ధనము ఇంకా ఎవరూ తీసుకొన లేదు. అలాగే ఉన్నది. నీవు ఆ ధనమును తీసుకొని అశ్వమేధయాగమును నిర్విఘ్నంగా నిర్వహించు." అని అన్నాడు వ్యాసుడు.

"ఓ మహాత్మా! మరి ఆ మరుత్తు ఆ ధనమును, బంగారమును ఎలా సంపాదించాడు. అది సక్రమ సంపాదనా లేక అక్రమ సంపాదనా!" అని సందేహము వెలిబుచ్చాడు ధర్మరాజు.

(ఏ ధర్మకార్యమైనా న్యాయంగా ఆర్జించిన ధనముతోనే చెయ్యాలని ఆనాటి ధర్మము. ప్రజలను, ప్రభుత్వ ఆస్తులను, దేవాలయాల ఆస్తులను అక్రమంగా, అడ్డంగా దోచుకుంటూ, ఆ డబ్బులో కొంత డబ్బు హుండీలో వేసి చేతులు దులుపుకోడం, లేకపోతే కొంత డబ్బు ఖర్చుపెట్టి, ధర్మకార్యాలు చేసి చేసి, పాపాలు కడిగేసుకోవడం నేటి ధర్మము.)

ధర్మనందనా! నీకు మరుత్తు యొక్క కథను చెబుతాను విను. నీ సందేహములు తొలగిపోతాయి. కృతయుగములో మనువునకు ప్రజాని అనే కుమారుడు ఉండేవాడు. అతని కుమారుడు క్షుతుడు. క్షుతుని కుమారుడు ఇక్ష్వాకువు. ఆ ఇక్ష్వాకునకు నూరుగురు కుమారులు. అందులో పెద్దవాడు వింశుడు. వింశుని కుమారుడు వివింశుడు. వివింశునకు 15 మంది కుమారులు.

వారిలో పెద్దవాడు ఖనీనేత్రుడు. అతడు అధిక మైన బలము, శౌర్యము కలవాడు. పరమ దుర్మార్గుడు. అతడు తన 14 మంది తమ్ములను చంపి రాజ్యాధికారము చేజిక్కించుకున్నాడు. ఖనీనేత్రుడు ఎవరినీ నమ్మేవాడు కాదు. మంత్రులను ద్వేషించేవాడు.ప్రజలను పీడించేవాడు. అతని ఆగడములను తట్టుకోలేక మంత్రులు ఖనీనేత్రుని రాజ పదవి నుండి దించారు. అతని కుమారునికి పట్టం కట్టారు.

ఖనీ నేత్రుని కుమారుడు దయామయుడు. మంత్రులను ఆదరించాడు. ప్రజలను దయతో చూచేవాడు. సత్యము పలికేవాడు. ధర్మము పాటించేవాడు. ఎప్పుడూ దానధర్మములు చేసేవాడు. తనకు ఉన్నదంతా దానధర్మములకు వినియోగించాడు చివరకు దరిద్రుడయ్యాడు. కోశాగారంలో ధనము లేదు. సైన్యములకు వేతనములు లేవు. సైన్యం క్షీణించింది. శత్రురాజులు తమ తమ

సైన్యాలతో వచ్చి రాజ్యమును ఆక్రమించుకున్నారు. ఆ రాజు తన వారితో అడవుల పాలయ్యాడు.

కాని ఆ రాజు ఏ మాత్రం చింతించలేదు. నియమ నిష్టలతో అడవిలో తపస్సు చేసాడు. అప్పుడు ఒక అద్భుతము జరిగింది. అతని తపోబలానికి అక్కడి కక్కడ అపారమైన సైన్యము ఉద్భవించింది. ఆ రాజు ఆ సైన్యములతో వెళ్లి శత్రురాజులను జయించి తన రాజ్యమును తిరిగి సంపాదించుకున్నాడు. ఆ రాజు ఇంద్రియ నిగ్రహము, మనో నిగ్రహము కలిగి, సత్యవాక్పరిపాలన చేయుచూ ధర్మం గా రాజ్యం పరిపాలించాడు. ఆ రాజు అంగిరసుని ఉపద్రష్టగా పెట్టుకొని ఎన్నో అశ్వమేధయాగములు చేసాడు. ఆ రాజు పేరు కరంధముడు. ఆ కరంధముని మనుమడే మరుత్తు.

ఆ మరుత్తు మహా బలవంతుడు. కీర్తిమంతుడు. విష్ణువుతో సమానమైన వాడు. ధర్మతత్పరుడు. వేదములు బాగా అధ్యయనము చేసినవాడు. అధిక మైన తేజస్సు కలవాడు. ఆ మరుత్తు మహారాజు అశ్వమేధ యాగము చేస్తున్నాడు. ఆ అశ్వమేధ యాగమునకు కావలసిన ముఖ్యమైన వస్తువులు దాచి పెట్టుటకు పెద్ద పెద్ద బంగారు కుండలను తయారుచేయించాడు. ఆ యజ్ఞములో బ్రాహ్మణులకు మిక్కుటముగా దానములు చేసి వారిని తృప్తి పరిచాడు. కాని మరుత్తు తృప్తి పడలేదు. బ్రాహ్మణులకు వారి దైనందిన జీవనము కావలసిన చెంబులు బిందెలు పాత్రలు కూడా బంగారంతో చేయించి ఇచ్చాడు.

ఇంతకూ ఆ మరుత్తుకు ఆ ధనము ఎక్కడి నుండి వచ్చినదో నీకు తెలుపుతాను. మరుత్తు తాతగారు కరంధముడు అని చెప్పాను కదా. ఆ కరంధముడు అంగిరసుని ఉపద్రష్టగా చేసుకొని అనేక అశ్వమేధ యాగములు

చేసాడు. ఆ కారణంగా ఈ శరీరంతోనే స్వర్గానికి వెళ్లాడు. కరంధముని కుమారుడు అవిక్షిత్తు. అతడు కూడా తండ్రి మాదిరి ప్రజలను కన్న బిడ్డలవలె పాలించాడు.

ఆ అవిక్షిత్తు కుమారుడే మరుత్తు. ఆ మరుత్తు మహా బలవంతుడు ధర్మాత్ముడు అని చెప్పాను కదా. అతడు ఇంద్రుని కూడా లెక్కచెయ్యలేదు. అందుకని ఇంద్రునికి మరుత్తు మీద అసూయ ద్వేషము కలిగాయి. వెంటనే ఇంద్రుడు తన గురువు గారైన బృహస్పతి దగ్గరకు వెళ్లాడు.

“గురువరా! మరుత్తు గురించి మీరు విన్నారు కదా! ఆయన అశ్వమేధ యాగములు ఎన్నో చేసాడు. ఆ మరుత్తు మిమ్ములను తను చేయబోయే యాగమునకు ఉపద్రష్టగా ఉండమని అర్థించబోతున్నాడు. మరి మీరు దేవ గురువుకదా. ఒక మానవుని యజ్ఞమునకు ఉపద్రష్టగా ఉంటే అది మీ గౌరవమునకు భంగము కదా! మీరు అతని యాగమునకు ఆధ్వర్యము వహిస్తాను అంటే నన్ను మరిచిపోండి. లేకపోతే నా దగ్గరే ఉండండి. అతని యాగమునకు రాను అని చెప్పండి. తరువాత మీ ఇష్టం.” అని అన్నాడు ఇంద్రుడు.

ఆ మాటలకు బృహస్పతి ఇలా అన్నాడు. “అదేమిటి దేవేంద్రా! నా సంగతి నీకు తెలియదా! నేను నిన్ను కాదని మరొకరి యాగమునకు ఆధ్వర్యము ఎలా వహిస్తాను! దాని గురించి నీవు నాకు ఇంతగా చెప్పాలా! నువ్వు తప్ప నాకు ఇంకెవరూ అక్కరలేదు.” అని అన్నాడు బృహస్పతి. ఆ మాటలకు తృప్తిపడిన దేవేంద్రుడు తన నివాసమునకు వెళ్లిపోయాడు.

తరువాత మరుత్తు బృహస్పతి దగ్గరకు వెళ్లాడు. “మహాత్మా! నేను

అశ్వమేధ యాగము చెయ్యబోతున్నాను. తమరు దానికి ఉపద్రష్టగా వ్యవహరించ వలెను. తమరు అంగీకరిస్తారని నేను అన్ని ఏర్పాట్లు చేసుకున్నాను." అని అన్నాడు.

" ఓ మరుత్తు! నేను రాలేను. ఎందుకంటే అదే సమయానికి ఇంద్రుడు కూడా ఒక యాగము తలపెట్టాడు. నేను దానికి ఉపద్రష్టగా వ్యవహరించవలెను కదా!" అని అన్నాడు.

"అదేమిటి మహాత్మా! తమరి తండ్రిగారైన అంగిరసుడు మా తాతగారు కరంధముడికి ఉపద్రష్టగా ఉండి ఎన్నో అశ్వమేధ యాగములు నిర్వహించారు కదా. అలాగే తమరు కూడా నాకు ఉపద్రష్టగా ఉండి నేను తలపెట్టిన అశ్వమేధ యాగమును సఫలం చేయండి." అని అర్థించాడు.

"ఓ మరుత్తు మహారాజా! నేను దేవతలు చేయు యజ్ఞములకు ఉపద్రష్టగా వ్యవహరిస్తాను. కానీ, నీవు మానవుడివి. నీవు చేయు యాగములకు ఉపద్రష్టగా ఎలా వ్యవహరించగలను. కాబట్టి నీవు వేరే ఉపద్రష్టను చూచుకో." అని అన్నాడు బృహస్పతి.

మరుత్తు ఇంక ఏమీ మాట్లాడలేకపోయాడు. అవమాన భారంతో వెనుదిరిగిపోతున్నాడు. దారిలో మరుత్తుకు నారదుడు కనిపించాడు.

"ఓ మరుత్తు మహారాజా! ఎక్కడి నుండి వస్తున్నావు. ఏ పని మీద వెళుతున్నావు" అని అడిగాడు.

" ఓ నారద మహర్షి! నేను బృహస్పతిని వద్దకు పోయి, నేను చేయబోవు

అశ్వమేధ యాగమునకు ఉపద్రష్టగా ఉండమని అడగడానికి వెళ్లాను. దానికి బృహస్పతి తాను కేవలం దేవతలు చేసే యాగములకు మాత్రము ఉపద్రష్టగా ఉంటానని, మానవులు చేయు యాగములకు ఉపద్రష్టగా ఉండనని అవమానించి పంపాడు. ఇంతటి అవమానము పొలయి కూడా నేను ఇంకా ఎందుకు బతకాలి." అని అన్నాడు మరుత్తు దీనంగా.

"అదేమిటి మరుత్తు మహారాజా! బృహస్పతి కాక పోతే మరొకడు. యాగం ఆగిపోతుందా. అంగిరసుని చిన్న కొడుకు, బృహస్పతి తమ్ముడు సంవర్తనుడు అను వాడు ఉన్నాడు. అతడిని బృహస్పతి అవమానించి ఇంటి నుండి వెళ్లగొట్టాడు. ఆ అవమానము తట్టుకోలేక సర్వము వదిలిపెట్టి సంవర్తనుడు అడవులకు వెళ్లిపోయాడు. ప్రస్తుతము వైరాగ్యంతో దిగంబరంగా తిరుగు తున్నాడు. నీవు అతనిని కలుసుకో. ఆతడు నీ యాగమునకు ఉపద్రష్టగా వ్యవహరిస్తాడు." అని చెప్పాడు నారదుడు.

" నారదా! నాకు మంచి మార్గము చూపారు. ఆ సంవర్తనుడు ఎక్కడ ఉంటాడో! అతనితో ఎలా మాట్లాడాలో! అతడు నా మాటను ఎలా మన్నిస్తాడో! వివరంగా చెప్పండి." అని అడిగాడు మరుత్తు.

"ఓ మరుత్తు మహారాజా! సంవర్తనుడు కాశీనగరంలో ఉంటాడు. పిచ్చివాడి మాదిరిగా తిరుగుతుంటాడు. అతనిని పట్టుకోవాలంటే ఒక ఉపాయము చెబుతాను విను. నీవు కాశీనగరమునకు పోయి నగర ముఖద్వారము వద్ద ఒక శవమును పెట్టుకొని నిలబడు. ఎవరైనా నీ దగ్గరకు వచ్చి ఆ శవమును చూచి పారిపోతే అతడే సంవర్తనుడు అని తెలుసుకో. అతని వెంట వెళ్లు. ఏకాంత ప్రదేశంలో అతనిని కలుసుకో. భక్తితో అతనిని ప్రార్థించు. "నా గురించి నీకు ఎవరు చెప్పారు?" అని అడుగుతాడు. నన్ను నారదుడు

పంపాడు అని చెప్పు. ఇప్పుడు నారదుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు అని అడుగుతాడు. నారదుడు నాకు నీ గురించి చెప్పి అగ్నిప్రవేశము చేసాడు అని చెప్పు.” అని అన్నాడు నారదుడు.

మరుత్తు వెంటనే నారదుడి మాట మేరకు కాశీనగరమునకు వెళ్లాడు. ఒక శవాన్ని ఎదురుగా పెట్టుకొని కాశీనగర ద్వారం దగ్గర నిలబడ్డాడు. అక్కడికి ఒక వెర్రివాడు వచ్చాడు. ఆ శవం వంక చూచాడు. వెంటనే దెబ్బతిన్న పశువు మాదిరి అక్కడి నుండి పారిపోయాడు. అతడే సంవర్తనుడిగా తెలుసుకున్న మరుత్తు ఆ వెర్రివానిని వెంబడించాడు.   కొంత దూరము పోయి అతని ఎదురుగా నిలబడ్డాడు. ఆ వెర్రివాడు మరుత్తు మీద దుమ్ము ఎత్తి పోసాడు. మొహాన ఉమ్మివేసాడు. పిచ్చివాడి మాదిరి ప్రవర్తించాడు. మరుత్తు కోపం తెచ్చుకోకుండా చేతులు జోడించి అతని వెంటనే వెళ్లాడు.

ఒక నిర్జన ప్రదేశానికి వెళ్లాడు ఆ పిచ్చివాడు. ఒక వటవృక్షము కింద కూర్చున్నాడు. వెంటనే మరుత్తు సంవర్తనుడికి సాష్టాంగ ప్రణామము చేసాడు. తరువాత లేచి వినయంగా నిలబడ్డాడు.

“ఓయీ! నిన్ను ఎవరు పంపారు. నువ్వు చెప్పింది నిజమైతే నీ కోరిక నెరవేరుతుంది. నువ్వు చెప్పింది అబద్ధం అయితే నీ తల వెయ్యి ముక్కలు అవుతుంది.” అని అన్నాడు సంవర్తనుడు.

“అయ్యా! మీగురించి నాకు నారదుడుచెప్పాడు.” అని అన్నాడు మరుత్తు.

“ ఇప్పుడు నారదుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు.” అని అడిగాడు సంవర్తనుడు.

"మహాత్మా! మీ గురించి అంతా చెప్పి, నన్ను ఇక్కడికి పంపించి, నారదుడు అగ్నిప్రవేశము చేసాడు." అని అన్నాడు మరుత్తు.

అప్పుడు సంవర్తనుడు మరుత్తు మొహంలోకి చూచి "నన్నుచూడడానికి నీవు వచ్చి పని ఏమి?" అని అడిగాడు.

" మహాత్మా! నేను చేయబోయే యజ్ఞమునకు మీరు ఉపద్రష్టగా వ్యవహరించాలి." అని ప్రార్థించాడు మరుత్తు.

ఇంకా ఇలా అన్నాడు.

"మహాత్మా! నా పేరు మరుత్తు. నేను కరంధముని మనుమడిని. మీ తండ్రిగారు మా తాతగారికి ఉపద్రష్టగా ఉండి ఎన్నో యజ్ఞములు చేయించాడు." అని అన్నాడు మరుత్తు. అప్పుడు సంవర్తనుడు మరుత్తు మొహంలోకి ప్రీతితో చూచాడు.

"ఓ మరుత్తు మహారాజా! నీవు చెప్పవలసినది చెప్పావు. ఇంక నేను చెప్పేది విను. మా అన్న బృహస్పతి నన్ను అవమానించాడు. అందుకని నేను నా గృ హమును, ధనములు ఆయనకు వదిలి ఈ ప్రకారము విరాగిగా తిరుగు తున్నాను. నా బోటి పేదవాడు నీ యాగమునకు ఉపద్రష్టగా ఉంటే నీకు ఏం గౌరవంగా ఉంటుంది. కాబట్టి నీవు బృహస్పతినే నీ ఉపద్రష్టగా ఎంచుకో. అలా కాకుండా నేను నీకు ఉపద్రష్టగా ఉండాలంటే నాకు మా అన్న బృహస్పతి అనుమతి కావాలి. ఎందుకంటే నాకు మా అన్నగారంటే ఎంతో గౌరవం. మా అన్న అనుమతిస్తేనేను నీ యాగమునకు ఉపద్రష్టగా వ్యవహరిస్తాను. కాబట్టి ముందు మా అన్న బృహస్పతి అనుమతి తీసుకో." అని అన్నాడు సంవర్తనుడు.

“మహాత్మా! నీ దగ్గరకు రాక ముందు నేను బృహస్పతి వద్దకు వెళ్లాను. ఆయన నా మాట మన్నించలేదు. దేవతలకు యజ్ఞములు చేయించు నేను ఒక మానవుడు చేయు యజ్ఞమునకు ఆధ్వర్యము ఎలా వహించగలను అని అవమానించి పంపాడు. ఇంద్రుడు నా మీద అసూయతో బృహస్పతితో ఇలా మాట్లాడించాడు. ఇప్పుడు నేను మరలా బృహస్పతి వద్దకు ఎలా పోను.” అని అన్నాడు మరుత్తు.

“ సరే నేను నీకు ఉపద్రష్టగా ఉండి నీ చేత అశ్వమేధ యాగము చేయిస్తాను. కానీ నీవు ఎప్పుడు దీక్షను భగ్నం చేస్తావో అప్పుడు నేను నీకు శాపం ఇస్తాను. నీకు కీడు మూడుతుంది. కాబట్టి ఇది మనసులో పెట్టుకొని యజ్ఞము నిర్వహించు. నేను నీ యజ్ఞమునకు ఉపద్రష్టత్వము వహిస్తున్నాను అనే ద్వేషంతో నా అన్న బృహస్పతి నీ మీద కోపిస్తాడు. నీవు ఆ కోపానికి భయపడి యజ్ఞదీక్ష భగ్నం చేస్తే నేను శపిస్తాను. నీకు కీడు మూడుతుంది. కాబట్టి నీవు స్థిరమైన నిశ్చయంతో ఉండాలి.” అని అన్నాడు సంవర్తనుడు.

“ మహాత్మా! నాకు నీ కృప లభించింది. నాకు ఇంక ఏ విచారమూ లేదు. ఆ ఇంద్రుడు, బృహస్పతి యే కాదు. సాక్షాత్తూ ఆ పరమేశ్వరుడే కోపించినా నేను చలించను. నేను నా ప్రతిజ్ఞకు తప్పితే నాకు సూర్యచంద్రులు ఉన్నంత కాలము పుణ్యలోకములు లేకుండు గాక!” అని శపథం చేసాడు మరుత్తు.

ఆ మాటలకు సంతోషించాడు సంవర్తనుడు. “ఓ మరుత్తు మహారాజా! నేను నిన్ను ఆ మహేంద్రుని కంటే ఎక్కువ ధనవంతుని చేసి నీ చేత యజ్ఞం చేయిస్తాను.” అని అన్నాడు సంవర్తనుడు.

సంవర్తనుడు ఇంకా ఇలా అన్నాడు. “నేను నిన్ను దేవేంద్రుని కంటే ఎలా

ధనవంతుని చేస్తాను అని సందేహము కలుగుతుంది కదూ. నేను చెప్పేది విను. హిమవత్పర్వతమున ఉత్తర భాగమున, ముంజవంతము అనే పర్వతము ఉంది. అక్కడ శివుడు, పార్వతి, దేవతలు,సిద్ధులు,గరుడులు,గంధర్వులు మొదలగు వారితో కూడి విహరిస్తూ ఉంటాడు. ఆ పర్వతము మీద రోగములు కానీ మృత్యువు కానీ లేవు. అక్కడ పళ్లు పూలు సమృద్ధిగా ఉంటాయి.

ఆ పర్వతము మీద బంగారు రాళ్లు, బంగారు ఇసుక సమృద్ధిగా లభిస్తుంది. మనము ఆ పర్వతము వద్దకు వెళతాము. ఆ పరమేశ్వరుని భక్తితో ప్రార్థిస్తాము. ఆయన కరుణతో మనము అక్కడ ఉన్న బంగారు రాళ్లు ఇసుక మోసుకొని వస్తాము. వాటిని మొయ్యడానికిసేవకులను సిద్ధం చేసుకో. ఎంతమందిని తీసుకుపోతే అంత బంగారము తీసుకు రావచ్చును." అని అన్నాడు సంవర్తనుడు.

సంవర్తనుని మాట ప్రకారము మరుత్తు సంవర్తనుని తో కలిసి ఆ పర్వతము వద్దకు వెళ్లారు. పరమేశ్వరుని ప్రార్థించారు. ఆయన కరుణతో అంతులేని బంగారమును మోసుకొని వచ్చారు. నగరం చేరుకున్నారు. ఆ ప్రకారంగా మరుత్తు మహా ధనవంతుడయినాడు. మరుత్తు అంతా బంగారు మయం చేసాడు. యజ్ఞవాటిక మొదలుకొని అన్ని యజ్ఞ పాత్రలు బంగారుతో తయారు చేయించాడు. మహా విభవంతో యజ్ఞము ప్రారంభించాడు.

ఇదంతా తెలిసిన బృహస్పతి తనలో తాను కృంగి కృశించి పోతున్నాడు. ఇదంతా గమనించిన దేవేంద్రుడు బృహస్పతితో ఇలా అన్నాడు. "మీరు దేవతలకు గురువు అయి ఉండి కూడా ఈ మాదిరి ఎందుకు శోకిస్తున్నాను, కృంగి పోతున్నారు కారణం ఏమిటి? దీనికి కారణం ఎవరో చెప్పండి. వారిని కఠినంగా శిక్షిస్తాను." అని అన్నాడు దేవేంద్రుడు.

“ ఏమీ లేదు దేవేంద్రా! మరుత్తు ఒక మహా యజ్ఞమును చేయ సంకల్పించాడు. ఆ మరుత్తుకు నా విరోధి అయిన నా తమ్ముడు సంవర్తనుడు యాజకుడుగా ఉన్నాడు. నా విషాదమునకు అదే కారణము. మరుత్తు ఆ యజ్ఞం చేయకూడదు. నా విరోధి ఆ యజ్ఞమునకు ఉపద్రష్టత్వము వహించకూడదు. దేవేంద్రా! నీవు ఎలాగైనా ఆ మరుత్తును ఒప్పించి అతనికి సంవర్తనుని ఉపద్రష్టగా ఉండటం మాన్పించాలి.” అని అన్నాడు బృహస్పతి.

వెంటనే దేవేంద్రుడు అగ్నిదేవుని పిలిచాడు. “మరుత్తు మహారాజు ఒక మహా యజ్ఞము చేస్తున్నాడు. నీవు వెంటనే మరుత్తు వద్దకు పోయి ఆ యజ్ఞమును దేవ గురువు బృహస్పతి నిర్వహిస్తాడు అని నా మాటగా చెప్పు. నువ్వు ఏంచేస్తావో ఏమో. దీనికి మరుత్తు అంగీకరిచేట్టు చెయ్యి.” అని అగ్ని దేవుని మరుత్తు వద్దకు పంపాడు.

అలాగే చేస్తాను అని చెప్పి అగ్నిదేవుడు మరుత్తు వద్దకు వెళ్లాడు. మరుత్తు ముందు అగ్నితన నిజస్వరూపంతో ప్రజ్వరిల్లాడు. మరుత్తు అగ్నికి నమస్కారం చేసాడు. మరుత్తు సంవర్తుని పిలిచాడు. అగ్నికి అర్ఘ్యము పాద్యము ఆసనము ఇచ్చి సత్కరించాడు. అప్పుడు అగ్నిదేవుడు మరుత్తుతో ఇలా అన్నాడు.

“ ఓ మరుత్తు మహారాజా! నన్ను అగ్నిదేవుడు నీ దగ్గరకు దూతగా పంపించాడు. అసలు విషయం ఏమిటంటే నీవే చేయబోయే యాగానికి దేవ గురువు బృహస్పతి యాజకుడుగా ఉండటానికి అంగీకరించాడు. దీనితో నీవు మానుష్యత్వమును వీడి దైవత్వమును పొందుతావు. కాబట్టి నీవు వెంటనే బృహస్పతి యాజకత్వమును అంగీకరించు. ఇది దేవేంద్రుడు నీకు తన మాటగా చెప్పమన్నాడు.” అని అన్నాడు అగ్నిదేవుడు.

"ఓ అగ్నిదేవా! దేవగురువు బృహస్పతికి శతకోటి నమస్కారాలు. నేను పోయి ఆయనను నేను చేయబోయే యాగమునకు యాజకుడిగా ఉండమన్నప్పుడు ఆయన నన్ను పరిహసించి పంపాడు. తరువాత ఆయన తమ్ముడయిన సంవర్తనుని అతి కష్టం మీద ఒప్పించి తీసుకొని వచ్చాను. ఆయన నేను చేయబోయే యజ్ఞమునకు యాజవత్వము వహిస్తున్నాడు. ఆయనే దీనికి సమర్థుడు అని నమ్ముతున్నాను." అని అన్నాడు మరుత్తు.

"అదికాదు మరుత్తు మహారాజా! నీకు దేవగురువు ఉపద్రష్టగా ఉంటే ఆ దేవేంద్రుడు నీకు అపారమైన పుణ్యలోక ప్రాప్తి కలిగిస్తాడు. ఇది నీకు మేలే కదా!" అని అన్నాడు అగ్ని.

ఈ మాటలన్నీ అప్పటి వరకూ సావధానంగా విన్నాడు సంవర్తనుడు. ఆయనకు విపరీతమైన కోపం వచ్చింది.

"ఓ అగ్నిదేవా! నీవు ఇంకా ఇలాగే మాట్లాడుతూ ఉంటే నిన్ను నా కంటి చూపుతో కాల్చేస్తాను. వెంటనే వెళ్లిపో." అని అన్నాడు.

(అగ్ని అన్నిటినీ కాల్చేవాడు. మరి ఆ అగ్నిని కాల్చే అగ్ని ఏది అని మనకు అనుమానం రావచ్చు. అగ్ని బాహ్యప్రపంచంలో ఉన్న వస్తువులను కాలుస్తాడు. కాని తపో అగ్ని ఆ అగ్నినే కాల్చే శక్తివంతమైనది. అది మానవుడుచేసిన పాపములను అగ్నిలాగా కాలుస్తుంది అని అర్థం చేసుకుంటే సరిపోతుంది.).

ఆ మాటలకు అగ్ని దేవుడు భయపడ్డాడు. ఈయనతో మనకెందుకని వెనక్కుతిరిగి దేవేంద్రుని వద్దకు పోయాడు. "దేవేంద్రా! నీవు చెప్పినట్టు మరుత్తుతో చెప్పాను. కాని మరుత్తు సమ్మతించలేదు. దేవగురువు బృహస్పతి

తమ్ముడు సంవర్తనుని ప్రార్థించి యాజకత్వమునకు అంగీకరింపచేసాడట. అందుకని బృహస్పతి యాజకత్వమునకు అంగీకరించలేదు. నేను ఇంకా మాట్లాడబోతే సంవర్తనుడు నన్ను భస్మం చేస్తాను అన్నాడు. భయపడి పరుగెత్తుకుంటూ నీ దగ్గరకు వచ్చాను.” అని అన్నాడు అగ్ని.

“ఓ అగ్నిదేవా! మరలా మరొక సారి వెళ్లు. నయానా భయానా దేవగురువు బృహస్పతి యాజకత్వానికి మరుత్తును ఒప్పించు. ఒప్పుకోకపోతే నా వజ్రాయుధాన్ని ప్రయోగించి మరుత్తును యమసదనానికి పంపుతానని హెచ్చరించు. ఇది నా ఆజ్ఞ అని చెప్పు.” అని అన్నాడు దేవేంద్రుడు.

“ దేవేంద్రా! నాకు భయంగా ఉంది. ~~ఈ~~సారి వస్తే నన్ను భస్మం చేస్తాను అన్నాడు సంవర్తనుడు. అందుకని నేను పోను. నా బదులు ఇంకెవరినన్నా పంపు” అని అన్నాడు అగ్ని.

“అదేమిటయ్యా! నువ్వే అందరినీ భస్మం చేస్తావు. నిన్ను భస్మం చేస్తాను అనడం ఏమిటి?” అని అన్నాడు దేవేంద్రుడు.

“అదేమిటి దేవేంద్రా అలా అంటావు. నీకు యోగ శక్తి గురించి తెలియదా! నిన్ను వృత్రాసురుడు ఎలా ఓడించి నీ సింహాసనాన్ని ఎలా ఆక్రమించాడో మరిచిపోయావా! ఇంకా చెప్పనా! నీవు అశ్వినీ దేవతలకు సోమపానము తాగడానికి వీలు లేదు అంటే బ్రాహ్మణుడైన చ్యవనుడు నిన్ను పెట్టిన బాధలు మరిచిపోయావా! నీవు నీ వజ్రాయుధాన్ని చ్యవనుని మీద ప్రయోగిస్తే చ్యవనుడు దానిని తిప్పికొట్టలేదా! విధి లేక నువ్వు అశ్వినీదేవతలకు సోమరసమును పంచి ఇచ్చావు కదా. కాబట్టి బ్రహ్మ బలము గొప్పది కదా! కాబట్టి నేను మరలా మరుత్తు దగ్గరకు వెళ్లను.” అని అన్నాడు అగ్ని.

చేసేది లేక ఇంద్రుడు ధృతరాష్ట్రుడు అనే గంధర్వరాజును పిలిచాడు. మరుత్తు వద్దకు పోయి తన సందేశమును వినిపించమని పంపాడు. పైగా తన సందేశమును సంవర్తనుడు ఎదురుగా ఉండగా వినిపించు అని మరీ మరీ చెప్పాడు. అంతకు ముందు జరిగిన విషయములు తెలియని గంధర్వుడు మరుత్తు వద్దకు వెళ్లాడు. దేవేంద్రుని సందేశమును, హెచ్చరికను వినిపించాడు.

"ఓ రాజా! నీవు నీ యాగమునకు దేవగురువు బృహస్పతిని యాజకునిగా నియమించు. ఇది దేవేంద్రుని ఆజ్ఞ. ఇలా చేస్తే ఇంద్రుడు సంతోషిస్తాడు. లేకపోతే నీ మీద తన వజ్రాయుధమును ప్రయోగిస్తాడు. తరువాత నీ ఇష్టం." అని అన్నాడు గంధర్వుడు.

దానికి మరుత్తు ఇలా అన్నాడు. "ఓ గంధర్వరాజా! మొదట బృహస్పతి నా యాగమునకు యాజకత్వము వహించుటకు ఇష్టపడలేదు. అందుకని ఆయన తమ్ముడు సంవర్తనుని యాజకత్వమునకు ఒప్పించాను. మరలా నేను బృహస్పతిని ఎలా యాజకుడిగా పెట్టుకోను. అది మిత్రద్రోహము కాదా! ఈ సంగతి దేవేంద్రునికి తెలుసు. నీకు తెలుసు. సిద్ధులు,సాధ్యులు,మొదలగు దేవతలు అందరకూ తెలుసు." అని అంటూ ఉండగానే వజ్రాయుధం అటుగా వస్తూ ఉంది.

"ఓ రాజా! అటు చూడు. ఆ శబ్దం విను. వజ్రాయుధము నీ వైపే వస్తూ ఉంది. ఆ వజ్రాయుధాన్ని నీవు ఎలా అడ్డుకుంటావో నీ ఇష్టం." అని అన్నాడు గంధర్వుడు.

తన వైపు వస్తున్న వజ్రాయుధాన్ని చూచి మరుత్తు భయపడిపోయాడు. వెంటనే సంవర్తనుని చూచి "ఓ మహాత్మా! చూచారు కదా! వజ్రాయుధం నా

మీదికి వస్తూ ఉంది. మీరే కాపాడాలి.” అని అన్నాడు మరుత్తు.

సంవర్తనుడు ఒక చిరునవ్వు నవ్వాడు. “ఓ రాజా భయపడకు. నా సంగతి ఇంద్రునికి తెలుసు. సంస్తంభన విద్యతో ఆ వజ్రాయుధాన్ని తిప్పి పంపుతాను. ఒక్క ఇంద్రుడే కాదు. ఏ దేవతల ఆయుధాలైనా నా సంస్తంభన విద్య ముందు పనిచేయవు.” అని అన్నాడు.

ఇంతలో వజ్రాయుధము మరుత్తు దగ్గరగా వచ్చింది. “మహాత్మా! అదుగో వజ్రాయుధము నా మీది మీదికి వస్తూ ఉంది. నన్ను రక్షించండి.” అన్నాడు మరుత్తు.

“ ఓ రాజా! నువ్వు వజ్రాయుధం గురించి మరిచిపో. నీ కేం వరం కావాలో కోరుకో ఇస్తాను.” అని అన్నాడు సంవర్తనుడు.

“మహాత్మా! మీరు ఉండగా నాకు ఇంద్రుని వలన భయం లేదు. మీ తపోశక్తితో ఇంద్రునికి నా మీద ఉన్న ద్వేషమును పోగొట్టి, నా యాగమునకు వచ్చి హవ్యభాగమును స్వీకరించేట్టు చెయ్యండి. ఒక్క దేవేంద్రుడే కాదు ఇతర దిక్పాలకులు కూడా నా యాగమునకు వచ్చి హవిర్భాగములను స్వీకరించేట్టు చెయ్యండి. నాకు శాశ్వత కీర్తిని కలుగచేయండి. ఇదే నాకు మీరు ఇచ్చే వరము.” అని ప్రార్థించాడు మరుత్తు.

ఆ మాటలకు సంవర్తనుడు ఇలా అన్నాడు. “ఓ రాజా! నా ఆహ్వానం మేరకు ఇంద్రుడు సోమరసాన్ని తాగడానికి వస్తాడు. అతనితోపాటు ఇతర దేవతలు కూడా వస్తారు. ఇంక నీ యజ్ఞము మొదలు పెట్టు.” అని అన్నాడు.

ఇంతలో ఇంద్రుడు ప్రయోగించిన వజ్రాయుధము వచ్చి అల్లంత దూరంలో ఆగింది. సంవర్తనుడు దానిని ఆపి దానిని మరలా ఇంద్రుని వద్ద పోయేట్టు చేసాడు. రాయబారిగా వచ్చిన గంధర్వుని సగౌరవంగా పంపివేసాడు.

తరువాత సంవర్తనుడు దేవేంద్రుని, దేవతలను ఆవాహన చేసాడు. సంవర్తనుని మంత్రశక్తి ప్రభావం చేత దేవేంద్రుడు, దేవతలను అక్కడికి వచ్చారు. సంవర్తనుని ఆజ్ఞ మేరకు మరుత్తు వారికి ఎదురు పోయి వారిని సగౌరవంగా ఆహ్వానించాడు. వారికి అర్ఘ్య పాద్యాదులు ఆసనములు అర్పించాడు.

మరుత్తు దేవేంద్రునికి ప్రణామాలు చేసి "ఓ దేవేంద్రా! నీవు నా గృ హమునకు విజయము చేసి నా జన్మ సఫలం చేసావు. నేను కృతార్ధుడనయ్యాను. కృపాధామా! నా మీద కోపము మాను. నన్ను కరుణించు. నన్ను చల్లగా చూడు." అని వేడుకున్నాడు.

తరువాత సంవర్తనుని చూపి "మహాత్మా! ఈ తపస్వి దేవగురువు బృ హస్పతి కి స్వయానా తమ్ముడు. నేను చేయబోవు యజ్ఞమునకు యాజకునికి వ్యవహరించమని అర్ధించాను. నా ప్రార్ధనను మన్నించి నా యాగమునకు యాజకత్వము వహిస్తున్నాడు." అని చెప్పాడు.

" ఓ మరుత్తు మహారాజా! నీ వలన నేను ప్రీతి పొందాను. ఈ మహాను భావుడు బృహస్పతి తమ్ముడు కావున అంతటి ప్రతిభావంతుడు అనుటలో సందేహము లేదు కదా!" అని పలికాడు దేవేంద్రుడు. అప్పుడు సంవర్తనుడు దేవేంద్రునితో ఇలా అన్నాడు.

“ ఓ దేవేంద్రా! నేను పిలవగానే నీవు ఈ యజ్ఞమునకు రావడం నేను చేసిన తపస్సు ఫలము కాక మరేమున్నది. నీ రాక వలన ఈ మరుత్తు చేయు క్రతువు పుణ్యరాసి అయింది. ఓ మహేంద్రా! నీవు సర్వము తెలిసిన వాడవు. నీ చల్లని చూపులు మామాద ప్రసరించు. నేను ఈ క్రతువును మంత్రలోపం క్రియా లోపం లేకుండా నిర్వర్తిస్తాను. నీవు దయతో వీక్షించు. నీ రాకతో మరుత్తు పుణ్యలోకములకు అర్హుడయ్యాడు” అని ప్రేమపూర్వకంగా అన్నాడు సంవర్తనుడు.

సంవర్తనుడి ప్రశంసలకు దేవేంద్రుడు అమందానంద హృదయు డయ్యాడు. వెంటనే దేవతలనందరినీ పిలిచాడు. “ఓ దేవతలారా! ఈ యజ్ఞవాటికను ఉదాత్తంగా తీర్చిదిద్దండి. అప్సరస్త్రీలను, గంధర్వులను రావించండి. నృత్య గీత వినోదములను ఏర్పాటుచెయ్యండి. ఈ యజ్ఞము నిర్విఘ్నముగా నెరవేర్చుటకు సాయం చెయ్యండి.” అని ఆదేశాలు ఇచ్చాడు.

తరువాత సంవర్త మహాముని ఆధ్వర్యంలో యాగము నిర్విఘ్నంగా నడిచింది. సంవర్తముని దేవేంద్రుని దేవతలను పేరుపేరునా పిలిచి వారికి సోమరసమును అందించాడు. దేవేంద్రుడు దేవతలు అందరూ సోమరస పానము చేసి సంతుష్టులయ్యారు. మరుత్తు దగ్గర వీడ్కోలు తీసుకొని దేవేంద్రుడు, దేవతలు స్వర్గలోకమునకు వెళ్లిపోయారు.

దేవతలు వెళ్లిన తరువాత కూడా యాగము కొనసాగింది. యాగము పూర్తి అయిన తరువాత మరుత్తు యాగమునకు వచ్చిన బ్రాహ్మణులకు, ఆహూతులను అపారంగా బంగారము దానం చేసాడు. అంతే కాదు, ఆ యజ్ఞవాటికలో వాడిన బంగారు కలశములు పాత్రలు అన్నీ కూడా దానంగా ఇచ్చాడు. తరువాత సంవర్తనుని అనుజ్ఞ మేరకు ప్రజలను జనరంజకంగా

పరిపాలించాడు. కాని బ్రాహ్మణులకు ఒక చిక్కు వచ్చి పడింది. మరుత్తు ఇచ్చిన బంగారమును వాళ్లు మోసుకొని పోలేకపోయారు. అందుకని వారి జీవనమునకు సరిపడా బంగారమును తీసుకొని మిగిలిన బంగారమును బంగారు కలశములలో భద్రపరిచి భూమిలోపల పూడ్చిపెట్టారు. "రాబోవు కాలములో ఈ నిధిని ఎవరు కనుక్కుంటారో వారికి ఈ బంగారు నిధి చెందుతుంది" అని శాసనము రాసి పెట్టారు.

కాబట్టి ఓ ధర్మనందనా! నీవు వెళ్లి ఆ బంగారు నిధిని తీసుకొని వచ్చి యధావిధిగా అశ్వమేధ యాగమును నిర్వర్తింపుము." అని చెప్పాడు వ్యాసుడు.

దనము వచ్చే ఉపాయము చెప్పినా ధర్మరాజు తన శోకము వీడలేదు. అప్పుడు కృష్ణుడు ధర్మజుని చూచి ఇలా అన్నాడు.

"ఓ ధర్మనందనా! ఇంకనైనా నీ వంకర ఆలోచనలు కట్టిపెట్టి వ్యాసుడు చెప్పినట్టు అశ్వమేధ యాగము చెయ్యి. అనవసర ఆలోచనలు కట్టిపెట్టు. ధర్మరాజా! నీవు ఏ పని కూడా నిర్మలంగా, సక్రమంగా చెయ్యవు కదా! మాటి మాటికీ దుఃఖిస్తుంటావు.ఇప్పటి దాకా సంపాదించిన జ్ఞానము అంతా ఏమయింది? నీవు నీ శోకమును నిర్మూలించలేక పోతున్నావు అంటే నీలో ఇంకా కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్సర్యము లు ఇంకా నశించి పోలేదన్నమాట.

ఈ సందర్భంగా నీకు ఒక కథ చెబుతాను విను. ఒక సారి వృత్రాసురుడు భూలోకమును దేవలోకమును జయించాడు. భూమికి సహజ గుణమైన వాసనను లాగివేసాడు. అప్పుడు ఇంద్రుడు వృత్రాసురుని మీద వజ్రాయుధము ప్రయోగించాడు. అప్పుడు వృత్రుడు భూమి తప్ప మిగిలిన నాలుగు

భూతములలో అనగా నీరు, తేజస్సు,వాయువు, ఆకాశము లలో ప్రవేశించాడు. నీటి నుండి రసమును, తేజస్సు నుండి రూపమును, వాయువు నుండి స్పర్శను, ఆకాశము నుండి శబ్దమును లాగి వేసాడు. ఇప్పుడు పంచభూతముల నుండి వాటి తన్మాత్రలు వృత్రుడి అధీనమయ్యాయి. అప్పుడు వృత్రుడు ప్రచండ విక్రమంతో ప్రకాశించాడు.

ఇది చూచి దేవేంద్రుడు మరలా తన వజ్రాయుధమును ప్రయోగించాడు. ఇది చూచి వృత్రుడు పంచభూతము లను వదిలి ఇంద్రునిలో ప్రవేశించాడు. ఆ దెబ్బకు ఇంద్రుడు మూర్ఛ పోయాడు. అప్పుడు వసిష్ఠుడు తన మంత్రశక్తి చేత ఇంద్రుని మూర్ఛ పోగొట్టాడు. మూర్ఛ నుండి తేరుకున్న ఇంద్రుడు తన వజ్రాయుధమును తనలో దాగి ఉన్న వృత్రుని మీద ప్రయోగించాడు. వెంటనే వృత్రుడు మరణించాడు. ఇది అంతా రహస్యంగా జరిగింది. ఈ రహస్యమును దేవేంద్రుడు మునులకు చెప్పాడు. ఆ మునులు నాకు చెప్పారు.

కాబట్టి ధర్మనందనా! అంతశ్శత్రువులను ఆ విధంగా సంహరించాలి. ఇంకా చెబుతాను విను.

వ్యాధులురెండు రకాలు. ఒకటి శారీరకము. రెండు మానసికము. శరీరములో వాతము, పిత్తము, శ్లేష్మము సమానంగా వాటి వాటి పాళ్లలో ఉంటే మానవుడు ఆరోగ్యంగా ఉంటాడు. ఆ మూడింటిలో ఏ ఒక్కటి దారి తప్పినా శరీరం వ్యాధిగ్రస్తమవుతుంది. అలాగే సత్త్వము, రజస్సు, తమస్సు   అదుపులో ఉంటే మనస్సు ప్రశాంతంగా ఉంటుంది. అవి అస్తవ్యస్తమయితే అదే మనో వ్యాధి అవుతుంది. శరీర వ్యాధి మనోవ్యాధి ఏవీ ఒంటరిగా రావు. రెండూ ఒకదానికి ఒకటి అనుబంధంగా ఉంటాయి. శరీర వ్యాధీ మనోవ్యాధి కలిస్తే ఇంక

చెప్పేదేముంది. వాడికి గడ్డు కాలమే.

దీనినే కర్మానుష్ఠానము అంటారు. దీనిని నీవు ఎప్పుడూ అభ్యాసము చెయ్యలేదు. కాబట్టి ఇది నీకు తెలియదు. కాబట్టి నువ్వు ఏపనీ కూడా సక్రమంగా చెయ్యలేకపోతున్నావు. ప్రస్తుతము నీలో శారీరకంగా వాత, పిత్త, శ్లేష్మములు, మానసికంగా సత్త్వ, రజస్, తమో గుణములు గాడి తప్పాయి. హెచ్చుతగ్గులలో ఉన్నాయి. దాని వలననే నీవు ఏపనీ సక్రమంగా చెయ్యలేక పోతున్నావు అన్న జ్ఞానము నీకు కలిగిననాడు, వాటిలో సమత్వము ఎలా సాధించాలి అన్న విషయం నీకు తెలుస్తుంది. అలా కాకుండా ఒక పక్క వాత, పిత్త, శ్లేష్మములు మరొక పక్క సత్త్వ,రజస్తమోగుణములు చెరి ఒక పక్క లాగుతుంటే నీవు ఏమి చెయ్యగలవు. ఎందుకంటే అలా జరగడం వలన బాధ పడటం నీకు స్వభావము అయిపోయింది. ఏంచేస్తాం.

ఈ సందర్భంలో నీకు ఒక విషయం చెబుతాను విను. నీవు ద్రౌపదిని ఏకవస్త్రను చేసి సభలోకి ఈడ్చుకొని వచ్చి, వలువలు ఊడదీసి అవమానపర్చారు అన్న విషయం మర్చిపో. పన్నెండేళ్లు అడవులలో అష్టకష్టాలు పడ్డాము అన్న విషయం మనసులో నుంచి తుడిచెయ్యి. జటాసురుడు సైంధవుడు మిమ్ములను పెట్టిన బాధలు గుర్తుచేసుకోకు. విరాట రాజు కొలువులో మీరు పడ్డ బాధలు అవమానాలు అన్ని మరిచిపో. భీష్మ, ద్రోణ, కర్ణాదులతో యుద్ధముచెయ్యలేదు అనుకో. వారి మరణములకు నీకు కారకుడవు కాదు అనుకో. అసలు యుద్ధమే జరగలేదు అనుకో. కాబట్టి యుద్ధము వలన జరిగిన మేలు, కీడు నీ మనసులో ఉండవు.

అసలు అది యుద్ధము కాదు, మిధ్య అని ఎందుకంటున్నాను అంటే, నిజమైన యుద్ధము గురించి చెబుతాను విను.

కౌరవులు నీకు నిజంగా శత్రువులు కాదు. నీ నిజమైన శత్రువు నీ మనస్సు. ఎందుకంటే నీవు నీ మనస్సులో కౌరవులు నా శత్రువులు అనుకుంటున్నావు. అందుకని వారు నీకు శత్రువులు అయ్యారు. అందుకే వారితో యుద్ధం చేసావు. కాని నీ నిజమైన స్నేహితుడు నీ ఆత్మ.

ఈ మిత్రుత్వానికి శత్రుత్వానికి మనస్సే కారణము. నీ మనస్సు శాంతి చెందితే అంతా శాంతంగా కనపడుతుంది. కాబట్టి శాంతంగా ఉండటం నేర్చుకో. ముందు నీ మనస్సులో ఉన్న శత్రువులను జయించు. ఆ శత్రువులను గెలవ లేక ఊరికే ఏడుస్తూ కూర్చోవడం వలన ఏమి లాభము. కాబట్టి నీ బుద్ధిని ఉపయోగించి సన్మార్గమున పయనించు. ఇంతకన్నా నేను ఏమీ చెప్పలేను.

ధర్మనందనా! మృత్యు (చావు) అనేది కేవలం రెండుఅక్షరములు. బ్రహ్మము అనేవి మూడక్షరములు. అలాగే మమ అంటే నేను. న మమ అంటే నేను కాదు. ఈ రెంటి మధ్య నిత్యము పోరాటము జరుగుతూ ఉంటుంది. మృత్యువు అంటే చావు. బ్రహ్మము అంటే పుట్టుక. ఈ రెంటి మధ్య కనపడని యుద్ధం జరుగుతూ ఉంటుంది. పుట్టిన వాడిని ఎలా చంపాలా అని మృత్యువు ఎదురు చూస్తూ ఉంటే, చచ్చిన వాడు మరలా ఎలా పుట్టించాలా అని బ్రహ్మ ఆరాటపడుతూ ఉంటాడు.

ఈ రెంటికీ అతీతమైనది ఆత్మ. దానికి నాశనము లేదు. ఆత్మకు శరీరమునకు సంబంధము లేదు. శరీరమునకు ఉండే నాశనత్వము, పరిమితత్వము ఆత్మకు లేవు. ఆత్మ అఖండము. ఈ భూమిని మొత్తం పరిపాలిస్తూ ఉన్న మహా రాజులు ఆ భూమి మీద, ఆ రాజ్యము మీద మమకారము, ఇంకా పరిపాలించవలెనని కోరిక లేకపోతే, అతనికి ఏ పాపములు అంటవు.

అలాగే అడవులకు పోయి, సన్యాసము స్వీకరించి, కందమూలములు భుజిస్తూ జీవితము గడుపుతున్న సన్యాసికి ప్రాపంచిక భోగముల మీద, సుఖముల మీద కోరికలు చావక పోతే, అతడు అడవిలో ఉండీ ప్రయోజనము లేదు. అలాంటి వాడు అనుక్షణం మృత్యువుకు చేరువలో ఉన్నాడు అని అర్ధం చేసుకోవాలి.

ఓ ధర్మనందనా! నీవు యుద్ధములో నీ శత్రువులను గెలిచానని అనుకుంటున్నావు. అదీ ఒక గెలుపేనా! బయట ఉన్న శత్రువులను గెలవడం ఒక గెలుపు కాదు. అంతఃశత్రువులను గెలిచినపుడే అని నిజమైన గెలుపు అవుతంది.

ఓ ధర్మరాజా! నీ అంతఃశ్శత్రువులలో ప్రధముడు, ముఖ్యుడు, కాముడు (కోరికలను రేకెత్తించేవాడు). కోరిక లేని పని ఈ ప్రపంచంలో ఏమీ లేదు. వేదాలు చదివినా, శాస్త్రాలు వల్లెవేసినా, దానాలు ధర్మాలు చేసినా ఏదో ఒక కోరిక మనసులో పెట్టుకొని చేస్తారు కానీ నిష్కామంగా ఎవ్వరూ చెయ్యరు. ఆ కాముడు ఒక సారి ఇలా అన్నాడు.

" నాకు దగ్గరగా ఉన్నవాడు నా ప్రభావం ఉన్నవాడు నన్ను ఎన్నటికీ ఓడించలేడు. వేదముల చేతనే నన్ను తెలుసుకొన గలరు. కాబట్టి ఈ వేదజ్ఞానము లేకుండా నన్ను ఓడించడం ఎవరి తరమూ కాదు. నన్ను హతమార్చాలని కోరికతో ఎల్లప్పుడూ నన్ను ఎవడైతే తలచుకుంటూ ఉంటాడో నేను వాడి వెంటనే ఉంటాను. నేను వాడి వెంట ఉన్నానని వాడికి తెలియదు. కాబట్టి నన్ను అతడు జయించలేడు.

(ఇది ఎలాగంటే ఈ నాడు మనకు కనపడే స్వామీజీలు నాకు కోరికలు

లేవు నేను సన్యాసిని అంటూ ధర్మ శాస్త్రాలు వల్లిస్తుంటారు. నిజానికి మనకన్నా వారికే కోరికలు ఎక్కువ. ఆవిషయం వారికి తెలియదు. నేను కోరికలను జయించాను అని చెప్పుకుంటారే కానీ వారు కోరికలను ఎన్నటికీ జయించలేరు. పేర్లు చెప్పక్కర్లేదు కానీ ఈ రోజుల్లో స్వామీజీల మీద వస్తున్న ఆరోపణలు అభియోగములు ఈ విషయాన్ని ఋజువుచేస్తున్నాయి కదా! ఇదే విషయం "నేను స్వార్థమా నీ మరణమెప్పుడు" అనే నాటికలో ఒక డైలాగు రాసాను.

"స్వార్థం అనేది మనిషి పుట్టక ముందే పుడుతుంది. మనిషిని చంపి కాని అది చావదు."

అలాగే కోరిక మనిషి పుట్టక ముందే పుడుతుంది. మనిషిని చంపిగానీ అది చావదు. కోరికలను జయించాము అని అనుకోవడం కేవలం మన భ్రమ).

కోరికలను జయించడానికి ఒకడు తపస్సు చేస్తాడు. కోరికలను జయించాలని అనుకోవడం అనేదే ఒక కోరిక. అదే నేను. ఇంక నన్ను జయించేదెవడు? ఒకడు మోక్షం కోరి తపస్సు చేస్తాడు. ఆ మోక్షము కావాలి అనే కోరికే నేను. కాబట్టి వాడు నన్నేమీ చెయ్యలేడు. కాబట్టి నేను శాశ్వతుడను. నాకు చావు లేదు." అని ఈ విధంగా కాముడు (కోరిక) తన గురించి చెప్పాడు.

కాబట్టి ధర్మనందనా! నా మాటవిను. ఏ పనినీ "ఈ పని నేను చెయ్యాలి. దీని వలన నాకు లాభం కలగాలి" అనే కోరికతో చెయ్యకపోవడం; చేసే పని మీద అపారమైన శ్రద్ధ పెట్టడం; అడవులకు పోయి తపస్సు చేస్తున్నప్పుడు ఏ కోరికా లేకుండా తపస్సు చెయ్యడం; చివరకు నాకు మోక్షం కావాలి అనే కోరిక కూడా లేకుండా ఉండటం; ఈ లక్షణముల వలన కోరికలను జయించవచ్చును.

కాని పైన చెప్పిన విధంగా కార్యములు చెయ్యడం మానవునికి అసాధ్యం. అందుకనే కాముడు (కోరికలు) "నన్ను ఎవ్వడూ గెలవలేడు. నేను అజేయుడను" అని ప్రకటించుకున్నాడు.

ఓ ధర్మనందనా! ఇన్ని మాటలెందుకు కానీ, నీ మనసులో ఎలాంటి కోరికలు కోరవద్దు. ఆ కాముడిని నీలో చంపెయ్యి. ఏ కోరికా మనస్సులో లేకుండా నిర్వికారంగా అశ్వమేధ యాగము చెయ్యి. అప్పుడు నీకు పుణ్యం వస్తుంది. నీవు పుణ్యాత్ముడికి అవుతావు. అప్పుడు ఆ కాముడే నీ యజ్ఞానికి సాక్షిగా ఉంటాడు.

అయినా ధర్మనందనా! యుద్ధంలో చచ్చిన బంధువులు తిరిగి వస్తారా! కాబట్టి వారి కోసం ఈ ఏడుపు మాను! వారిని గూర్చి కలలో కూడా తల్చుకోవద్దు. యజ్ఞములు యాగములు విరివిగా చెయ్యి. నిన్ను ఈ ప్రపంచం మెచ్చుకుంటుంది. నీకు పుణ్యలోకాలు సిద్ధిస్తాయి." అని చెప్పాడు కృష్ణుడు.

తరువాత వ్యాసుడు, దేవస్థానుడు, నారదుడు, తమకు తోచిన హితవచనములు ధర్మరాజుకు చెప్పారు. అంతటితో ఊరుకోకుండా భీముడు, అర్జునుడు, నకులుడు, సహదేవుడు, ద్రౌపది కూడా ధర్మరాజుకు నీతి బోధ చేసారు.

అప్పటికి ధర్మరాజుకు తల తిరిగింది. రాజ్యపాలనకు, అశ్వమేధ యాగము చెయ్యడానికి ఒప్పుకున్నాడు. యుద్ధములో శత్రువులను చంపిన పాపమునకు ప్రాయశ్చిత్తముగా గంగానదీ తీరమున కొన్ని దినములు ఉండాలని అనుకున్నాడు. అక్కడ ఉన్న మునులకు నమస్కారము చేసి వాని అనుమతి తీసుకున్నాడు. వారందరికీ వీడ్కోలు పలికాడు.

ధర్మరాజు వ్యాస మహా మునిని చూచి "మహానుభావా! మీ దయ వలన అపార మైన నిధి రహస్యం తెలిసింది. తమరిని తోడు తీసుకొని వెళ్ళి ఆ నిధిని సేకరిస్తాను. అశ్వమేధ యాగము నిర్విఘ్నముగా పరిసమాప్తి చేస్తాను." అని పలికాడు.

తరువాత వ్యాసుని అనుమతితో ధర్మరాజు, ధృతరాష్ట్రుడు కలిసి భీష్మునికి అంత్య క్రియలు యధావిధిగా నిర్వర్తించారు. అనేక దాన ధర్మాలు చేసారు. కొన్ని రోజులు అక్కడే వుండి, ధర్మరాజు, తన తమ్ములు, ధృతరాష్ట్రుడు, కృష్ణుడు మొదలగువారితో సహా హస్తినా పురము చేరుకున్నాడు. మనసులో ఉన్న కల్మషాన్ని వదిలిపెట్టి, ప్రజా పరిపాలనలో నిమగ్నమయ్యాడు.

ఈ కధ వింటున్న జనమేజయ మహారాజుకు మహాభారత కధ అయిపోయినట్టు అనిపించింది. అప్పుడు వైశంపాయనుని ఒక ప్రశ్న అడిగాడు.

" ఓ వైశంపాయన మహర్షి! ధర్మరాజు రాజ్యపాలన చేస్తుంటే శ్రీ కృష్ణుడు, అర్జునుడు ఏంచేస్తున్నారు. ఆ విశేషములను వివరించండి." అని అడిగాడు. అప్పుడు వైశంపాయనుడు మహాభారత కధను కొనసాగించాడు.

" ఓ జనమేజయ మహారాజా! ఆ ప్రకారంగా ధర్మరాజు ప్రజలను కన్నబిడ్డల వలె పాలిస్తుంటే, శ్రీ కృష్ణుడు అర్జునుడు విలాసంగా కాలం గడుపుతున్నారు. విహార యాత్రలు చేస్తున్నారు. అప్పుడప్పుడు అర్జునునికి అభిమన్యుని గుర్తుకు వచ్చి చింతాక్రాంతుడవుతున్నాడు. దుఃఖంతో క్రుంగి పోతున్నాడు. అప్పుడు శ్రీ కృష్ణుడు అర్జునుని ఓదారుస్తున్నాడు.

మయసభా నిర్మాణం కాగానే జూదం జరిగింది. తరువాత అడవులకు

వెళ్లారు. మరలా ఇప్పుడు రాజ్యాధికారం పొందారు. కాబట్టి శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడు మహాసభను తనివితీరా చూడనేలేదు. అందుకని కృష్ణార్జునులు మహాసభను చూడటానికి వెళ్లారు. మయసభ అంతా కలయ తిరిగారు. అణువు అణువు సందర్శించారు. చాలా సంతోషించారు.

ఒకరోజు కృష్ణుడు అర్జునుడితో ఇలా అన్నాడు. "అర్జునా! భీముని బల పరాక్రమములతో, నకుల సహదేవుల విలువిద్యానైణ్యంతో, ఇంక నీ గాండీవ కౌశలంతో ధర్మరాజు తన రాజ్యమును తిరిగి పొంది జనరంజకంగా రాజ్యపాలన చేస్తున్నాడు. మీ లాంటి తమ్ములు కలిగిన ధర్మరాజు ఎంత ధన్యుడో కదా!

అర్జునా! నేను వచ్చి చాలా రోజులు అయింది. ద్వారకలో మా అమ్మ దేవకీదేవి, తండ్రి వసుదేవుడు నా అన్న బలరాముడు నా కోసం ఎదురు చూస్తూ ఉంటారు. నాకు కూడా వారందరినీ చూడాలని కోరికగా ఉంది. ఇంక నేను ద్వారకకు వెళతాను. ,ఈ విషయం నీవు ధర్మరాజుకు తగిన సమయంలో చెప్పు. ఎందుకంటే ఆయన అనుమతి లేనిదే నేను హస్తినాపురం విడిచి వెళ్లలేను. ఆయన చెప్పినట్టు చెయ్యడం నా వ్రతము. అందుకని మనము హస్తినాపురమునకు పోవుదము. తగిన సమయం చూచి ఆయనతో నా ప్రయాణం విషయం చెప్పి తరువాత ద్వారకకు వెళతాను." అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

" సరే బావా అలాగే చేద్దాము. కానీ ఒక మాట అడగనా! అని అన్నాడు అర్జునుడు.

"అడుగు అర్జునా. సందేహ మెందుకు?" అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

"కృష్ణా! యుద్ధ ప్రారంభమునకు ముందు నేను యుద్ధము చేయనని విషాదంతో కుంగి పోతే నీవు నాకు కొన్ని విషయములను బోధించావు. ఈ యుద్ధము వలన అవన్నీ మరిచిపోయాను. నా మీద దయ ఉంచి మరలా వాటిని చెప్పవా" అని అడిగాడు అర్జునుడు.

ఆ మాటలు విన్న కృష్ణుడు పకా పకా నవ్వాడు. అర్జునుని వాటేసుకున్నాడు.

"ఓ అర్జునా! నీకు బుద్ధితత్త్వము బొత్తిగా లేదు. శ్రద్ధ అసలే లేదు. నీవు ఎట్టా బతుకుతావయ్యా! ఏ పని చేస్తున్నా బుద్ధి దాని మీద లగ్నం కావాలి. చేసే పని మీద శ్రద్ధ ఉండాలి. అప్పుడు వినినది జ్ఞాపకం ఉంటుంది. చేసే పని సఫలం అవుతుంది." అని సున్నితంగా మందలించాడు కృష్ణుడు.

"అయినా అర్జునా! ఆ రోజు నేను నీకు చెప్పినవి బ్రహ్మ పదమును సాధించుటకు సాధనములు. కాని నీవు వాటిని బుద్ధిలో నిలుపుకోలేదు. మరలా అవన్నీ నీకు చెప్పడం సాధ్యమా! కాని దాని గురించి నీకు ఒక కథ చెబుతాను. శ్రద్ధగా విను.

ఒకసారి నా వద్దకు ఒక బ్రాహ్మణుడు వచ్చాడు. నేను అయనను తత్త్వ జ్ఞానమును ఉపదేశించమని అడిగాను. అప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణుడు నాతో ఇలా అన్నాడు.

"ఓ కృష్ణా! నేను ఒక సారి కాశ్యపుడు అనే సిద్ధుని చూచాను. ఆ సిద్ధుడు ఇంద్రియములను జయించిన వాడు. జ్ఞానవిజ్ఞాన శాలి. ఈ సంసార బంధములను విడిచిన వాడు. ఎంతో మంది మహాత్ములచే సేవింపబడ్డవాడు.

నేను ఆయనకు శిష్యరికం చేసాను. ఆయన నాకు చేసిన బోధనలను నీకు చెబుతాను విను." అని చెప్పి ఆ బ్రాహ్మణుడు నాకు ఆ సిద్ధుని బోధనలను వినిపించాడు. వాటినే నేను నీకు చెబుతాను. విను. ఆ సిద్ధుడు బ్రాహ్మణునికి ఈ ప్రకారం ఉపదేశించాడట.

" ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! నేను ఎల్లప్పుడూ పుణ్య కార్యములే చేసాను. అందుకని ఈ లోకంలో పరలోకంలో సుఖాలు అనుభవించాను. కాని కేవలం ఒకే ఒక తప్పుతో స్వర్గం చేజారి పోయింది. స్వర్గభ్రష్టుడనయ్యాను. మరలా మానవలోకంలో పుట్టాను. కామ,క్రోధ,మోహములకు లోనయ్యాను. మరలా మరలా జన్మలు ఎత్తుతూనే ఉన్నాను. ఈ జన్మలలో నాకు ఎంతో మంది తల్లులు, తండ్రులు, సహోదరులు, భార్యలు, పుత్రులు, బంధువులు కలిసారు. విడిపోయారు. ఎన్ని జాతులలో పుట్టానో లెక్కలేదు. ఎన్నో కష్టములను సుఖములను అనుభవించాను. ఎంతో శ్రమ పడ్డాను. బాధలు పడ్డాను. నరక యాతలను అనుభవించాను. ఎంతో మంది చేత చంప బడ్డాను. ఎంతో మంది చేత బంధింపబడ్డాను. ఎంతో మంది చేత మర్దనము(తన్నడం, కొట్టడం) చేయబడ్డాను. ఈ జనన మరణములతో విసిగిపోయాను.

నాకు జ్ఞానోదయము అయింది. ఇప్పుడు ఆత్మజ్ఞానము కలిగి సిద్ధి పొందాను. ఇప్పుడు నాకు ఈ మనుష్యులతో సంబంధం లేదు. ఈ లోకాన్ని ఒక సాక్షిగా చూస్తున్నాను కానీ ఈ బంధములలో తగుల్కొనను. ఇప్పుడు నాకు సుఖ దుఃఖములు లేవు. బ్రహ్మానంద స్థితిని పొందుతాను. అంటే శాశ్వత బ్రహ్మ పదమును పొందుతాను. మరలా ఈ జనన మరణ చక్రములో ఇరుక్కోను.

ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! నీ భక్తికి, శ్రద్ధకు సంతోషించాను. నిన్ను నా శిష్యునిగా స్వీకరించాను. నీవు నా దగ్గర నుండి ఏమేమి నేర్చుకోదల్చుకున్నావో

అవి నేను నీకు నేర్పుతాను." అని అన్నాడు ఆ సిద్ధుడు.

అప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణుడు సిద్ధునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహాత్మా! నాకు పరతత్త్వమును బోధించి నన్ను తరింపజేయండి." అని అడిగాడు. అప్పుడు ఆ సిద్ధుడు పరతత్త్వమును గురించి ఇలా చెప్పాడట.

ధర్మసాధనకు ఈ శరీరము సాధనము. కాబట్టి మానవుడు ఈ శరీరమును జాగ్రత్తగా చూసుకోవాలి. దేహమునకు ఏ రోగము రాకుండా జాగ్రత్త పడాలి. ఆరోగ్యవంతుడయి ఉండాలి. తన శరీరమునకు తగిన ఆహారమును తగిన వేళలలో క్రమం తప్పకుండా తీసుకోవాలి. కాని కొంత మంది మానవులు వేళా పాళా లేకుండా, కంటికి కనపడ్డ పదార్థాన్ని, ఇష్టం వచ్చినట్టు తింటూ ఉంటారు. ఇంకా కొంతమంది ఏదో ఒక సాకుతో పుణ్యం వస్తుందని కఠోరమైన ఉపవాసములు చేసి శరీరాన్ని శుష్కింపచేస్తుంటారు. ఇవి రెండూ శరీర పోషణకు మంచివి కావు.

ఇంకా కొంతమంది సమయం లేదని, ఉడికీ ఉడకని పదార్థములు, కుళ్లి పోయినవి, పుచ్చిపోయినవి చూచుకో కుండానూ, తిన కూడనివీ, తాగ కూడనివీ, దేహానికి చెరుపు చేస్తాయని తెలిసి కూడా తింటూ ఉంటారు. ఇంకా కొంత మంది ఒక సారి భోజనం చేసిన వెంటనే మొహమాటానికి పోయి, వెంట వెంటనే, మరలా మరలా, తింటూ ఉంటారు; తాగుతూ ఉంటారు. కొంత మంది తిన్న వెంటనే నిద్ర పోతారు. ఇంకా కొంతమంది తిన్న వెంటనే మైథున కార్యక్రమంలో పాల్గొంటూ ఉంటారు. ఇలాంటి పనులు చేస్తే మనిషిలో ఉన్న వాత, పిత్త, శ్లేష్మములు హెచ్చు తగ్గు లయి, నియమం తప్పి తీవ్రమైన రోగములు కలుగచేస్తాయి.

ఇంకా కొంత మంది తమ స్వభావానికి విరుద్ధమైన పనులు చేస్తూ ఉంటారు. చీటికీ మాటికీ ఉద్రేకపడుతుంటారు. దాని వలన దేహము రోగగ్రస్తమవుతుంది. ఇంకా కొంత మందికి కోరికలు ఎక్కువ. అవి తీరకపోతే కోపం వస్తుంది. దాని వలన శరీరం ఎన్నో వ్యాధులకు గురి అవుతుంది. ఆహారము తీసుకోడంలోనూ, ఇతరులతో ప్రవర్తించడంలోనూ నియమం తప్పి నడిస్తే, ప్రాణాంతకము లైన రోగములు వస్తాయి. అవి మరణానికి కూడా దారి తీస్తాయి.

నీకు ఇప్పుడు శ్లేష్మము గురించి చెబుతాను విను. శ్లేష్మము ఎక్కువ అవడం దోషము. అది ఏ అవయవము మీద తన ప్రభావాన్ని చూపిస్తుందో అ అవయవము రోగ గ్రస్తమవుతుంది. ఈ శ్లేష్మమునకు అన్ని అవయవములకు వ్యాపించి వాటిని రోగ గ్రస్తము చేసే గుణము ఉంది. ఈ శ్లేష్మము గొంతుకు అడ్డు పడుతుంది. ఊపిరి ఆడనివ్వదు. ఎగశ్వాస వస్తుంది. ఆ పరిస్థితుల్లో జీవుడు ఇంక ఆ శరీరంలో ఉండలేక బయటకు వెళ్లి పోతాడు.

(శ్లేష్మము అంటే గళ్ల. దగ్గితే వచ్చేదే గళ్ల. అది క్షయ, ఉబ్బసము, ఆయాసము మొదలగు రోగములకు మూలము. క్షయరోగ నిర్ధారణకు ముందు గళ్లను పరీక్ష చెయ్యడం మనకు తెలిసిందే కదా!)

మానవునికి జ్ఞానేంద్రియములు కర్మేంద్రియములు మొత్తం పది ఉన్నాయి. వీటిని మనస్సు నియంత్రిస్తూ ఉంటుంది. వీటికి మంచి చెడ్డా గురించె చెప్పేదే బుద్ధి. వీటి నియంత్రణకు లోబడి ఇంద్రియములు తమకు కావలసిన సుఖములు అనుభవిస్తూ ఉంటాయి. ఎప్పుడైతే శ్లేష్మము ఈ ఇంద్రియములకు అడ్డుపడి వాటిని పనిచెయ్యనివ్వదో అదే వ్యాధికి మూలము. అప్పుడు అన్ని అవయవముల పనులు ఆగిపోతాయి.

తరువాతది వాతము, వాయువు అంటారు. వాత దోషము అన్ని అంగములలోనూ ప్రసరిస్తూ ఉంటుంది. వాతము మానవుని ఆహార, వ్యవహారముల అలవాట్ల వలన దోషపూరితమైతే, ఆ దోషము అన్ని అంగములకూ వ్యాపించి వ్యాధులు కలుగచేస్తుంది. అది క్రమ క్రమంగా శరీరం అంతా వ్యాపిస్తుంది.

(వాత దోషం వలన వచ్చేది పక్షవాతము, కీళ్ల వాతము, కీళ్ల నొప్పులు. ఇది శరీరానికి కానీ, మెదడుకు కానీ రావచ్చు. ఇది శరీరాన్ని పనిచెయ్య నివ్వకుండా స్తంభింప చేస్తుంది.)

నాలుకను ఆడించడం, చేతులు కాళ్లు కదిలించడం, చేతులు కాళ్లు ముడవడం జాపడం, మొదలైన పనులను దేహంలో ఉన్న వాతము నియంత్రిస్తూ ఉంటుంది. ఈ వాతము శరీరంలో ఎక్కువ తక్కువ అయితే ఈ పనులు చేయడం కష్టం అవుతుంది. ఈ దోషములు ఒక్కొక్కటిగా అయితే ఆయా అవయవములు పనిచేయడం మానివేస్తాయి. కాని ఈ దోషములు రెండు మూడు కానీ ఒకేసారి సంభవిస్తే సన్నిపాతము అంటారు. దీని వలన మరణం సంభవిస్తుంది. వాత, పిత్త, శ్లేష్మములు అస్తవ్యస్తము అయి నందు వలన రోగములు సంభవించి ఈ శరీరము ఉండడానికి యోగ్యంగా లేకపోతే జీవుడు ఈ దేహము వదిలి వెళ్లిపోతాడు.

(ఇల్లంతా పెచ్చులు ఊడి, రంధ్రాలు పడి వర్షం నీళ్లు లోపలకు వస్తుంటే, కారుతుంటే మనం ఇళ్లు రిపేరు చేయించుకుంటాము (శరీరానికైతే వైద్యం చేయిస్తాము) రిపేరు చేయించినా పరిస్థితి చక్కబడకుంటే ఇల్లు ఖాళీ చేస్తాము. అలాగే జీవుడు కూడా ఈ శరీరాన్ని ఖాళీచేసి వెళ్లి పోతాడు. కాబట్టి ఈ వాత పిత్మ శ్లేష్మములు అదుపులో ఉంచుకోడం మన బాధ్యత.).

ఈ విధంగా శరీరాన్ని వదిలిన జీవుడు తాను ఆ శరీరంలో చేసిన కర్మల ఫలితంగా వచ్చే సుఖాలను, దుఃఖాలను అనుభవించడానికి తగిన జన్మను పొందుతాడు. ఆ జన్మలో తాను క్రితం జన్మలో చేసిన పాప పుణ్యముల ఫలితములను అనుభవిస్తాడు. పాపాలు చేస్తే నరక బాధలు, పుణ్యాలు చేస్తే స్వర్గ సుఖాలు అనుభవిస్తారు. ఏ బంధనములూ లేని వారు మోక్ష పదవిని పొందుతారు.

పుణ్యకార్యములు చేసిన వారు పోవు ఊర్ధ్వ లోకముల గురించి చెబుతాను విను. ధర్మకార్యములు పుణ్య కార్యములు చేసిన మానవులు సూర్య మండలము, చంద్రమండలము నక్షత్ర మండలముల కు వెళతారు. అక్కడ కూడా వారి వారి పుణ్యములకు తగ్గట్టు సుఖములు అనుభవించి, ఆ పుణ్యము అయిపోగానే మరలా భూలోకములో పుడుతూ ఉంటారు. ఒక్క మోక్షము పొందితేనే మరలా జన్మ ఉండదు.

తరువాత మానవుడు ఎలా పుడతాడో చెబుతాను విను. మానవుడు పోయిన జన్మలో చేసిన శుభములు, అశుభములు అతని తరువాతి జన్మకు కారణం అవుతాయి. దానిని తప్పించుకోడం ఎవరి తరమూ కాదు. పురుషుడు స్త్రీ కలిసి నపుడు పురుషుని లోని శుక్లము, స్త్రీలోని శోణితముతో కలుస్తుంది. అవి స్త్రీ గర్భంలో చేరి పిండంగా ఏర్పడుతుంది. ఆ పిండము చైతన్యవంత మవుతుంది. క్రమక్రమంగా తల, చేతులు, కాళ్లు, పొట్ట, మొదలగు అవయవములు ఏర్పడతాయి. (ఐదు నెలలకు బిడ్డకు శరీరం ఏర్పడుతుందని డాక్టర్లుచెబుతారు.) తొమ్మిది నెలలు రాగానే జీవుడు మాతృగర్భంనుండి బయటకు వస్తాడు. తరువాత, తన పూర్వజన్మకర్మల ఫలాలను బట్టి ప్రవర్తిస్తాడు. (ఒకే తల్లి కడుపున పుట్టిన పిల్లలు వివిధ ప్రవృత్తులతో ప్రవర్తించడం మనం చూస్తూనే ఉన్నాము.).

మానవుడు ఎంత కాలమైతే జన్మ రాహిత్యం పొందడో, అప్పటి వరకూ పుట్టడం, చావడం, మరలా పుట్టడం, సుఖ దుఃఖాలు అనుభవిస్తూ ఉంటాడు. మానవుడు ఎంత కాలం మోక్షం పొందకుండా ఉంటాడో అంతకాలం ఈ జనన మరణ చక్రంలో తిరుగుతూ ఉంటాడు.

ఇంతకూ మోక్షము, ముక్తి అంటే ఏమిటి? అది ఎలా వస్తుంది? అనే విషయం చెబుతాను విను.

దానాలు చెయ్యడం, శమము, దమము, బ్రహ్మ చర్యము పాటించడం, ఇతరుల పట్ల దయకలిగి ఉండటం, పరుల ధనమును పరుల భార్యలను కోరకుండా ఉండటం, నియమంగా జీవితం గడపడం, ఇంద్రియములను నిగ్రహించడం, తల్లి తండ్రులను, గురువులను పూజించడం, దేవతలను, పితరులను, అతిథులను పూజించడం, అర్చించడం, సత్యము పలకడం, శుభ్రంగా ఉండటం, ఎల్లప్పుడూ శుభ కార్యాలు చెయ్యడం, ధైర్యంగా ఉండటం, క్రూరత్వాన్ని వదిలిపెట్టడం, మొదలగు పుణ్య కార్యములు చేయాలి. ఆ పుణ్యకార్యములను ఆసరాగా చేసుకొని మానవుడు మోక్ష సాధనకు ప్రయత్నిస్తాడు.

పైన చెప్పినవే కాదు. ధర్మాచరణ కూడా అత్యంత ముఖ్యమైనది. ధర్మాచరణ అనేది గురువుల దగ్గర పెద్దల దగ్గర అభ్యసించ వలసిన విద్య. గురువులను, పెద్దలను అనుసరించాలి. వారి ధర్మప్రవర్తనను అనుకరించాలి. వారు చెప్పే శాంతమైన, ఉదారమైన వచనములను శ్రద్ధగా వినాలి. అప్పుడే ధర్మా చరణ సాధ్యపడుతుంది. దానిని ఒక వ్రతము మాదిరి ఆచరించాలి. ఇంద్రియములను జయించాలి. శాంతిమయ జీవితమును గడపాలి. ఆ పరబ్రహ్మను అనునిత్యమూ భజిస్తూ ఉండాలి.

అటువంటి మానవునికి బ్రహ్మయే అగ్ని, యాగము, సమిధలు, జలము, మంత్రము, ఋత్విక్కు. అటువంటి మానవుడు అనునిత్యమూ బ్రహ్మలో చరిస్తూ ఉంటాడు. అతనికి దుఃఖము, మోహము ఎటువంటి హానీ కలిగించవు. కాలక్రమంలో అతనికి సంసారమంటే విరక్తి కలుగుతుంది.

బ్రహ్మదేవుడు సృష్టి చేయడానికి సంకల్పించినపుడు, ప్రధానంగా క్షరమును సృష్టించాడు. దానికి అతీతంగా అక్షర తత్త్వమును సృష్టించాడు. అక్షరము అంటే అమృతము అని కూడా అంటారు. ఈ క్షరము అక్షరము లనే జంట వలన ఈ సృష్టి యావత్తు ఆవిర్భవించింది. ఆ సృష్టికి జననము, మరణము నిర్దేశించాడు బ్రహ్మ. జీవుడు ఈ జనన మరణ చక్రంలో తిరుగుతూ ఉంటాడు.

ఆ ప్రకారంగా జనన మరణ చక్రంలో నిరంతరమూ తిరుగుతున్న జీవుడు తాను చేసిన పుణ్యకార్యముల ఫలితంగా వివేక వంతుడవుతాడు. సుఖదుఃఖములు, సిరిసంపదలు, దేహము అశాశ్వతమని తెలుసుకుంటాడు. నిరంతరమూ కర్మలు చేయడం ఒక వ్యాధిగా భావిస్తాడు. కోరికలను, మోహమును వదిలిపెడతాడు. మోక్షం పొందాలన్న కోరికతో అటుగా పయనిస్తాడు. తనకున్న పాపములను ముందు ప్రక్షాళన గావించుకుంటాడు. మరలా సంసారంలో పడకుండా జాగ్రత్త పడతాడు. పుట్టడం, రోగములు, ముసలితనము, చావు జీవుని పరిణామాలని తెలుసుకుంటాడు. వాటికి బాధపడటం అవివేకమని భావిస్తాడు. మోక్షము కోసం ప్రయత్నం చేస్తాడు.

ఆ పరిస్థితిలో ఒక ఏకాంత ప్రదేశంలో కూర్చుంటాడు. హృదయము లో ఉన్న చింతలన్నీ వదిలిపెడతాడు. మనసులోకి కొత్త కొత్త ఆలోచనలను రానీయడు. ఎవరి మీదా ఆధార పడకుండా ఒంటరిగా ఉంటాడు.

ఇంద్రియములను జయిస్తాడు. భయాన్ని వదిలిపెడతాడు. కోరికలను, కోపమును జయిస్తాడు. మనసును అదుపులో పెట్టుకుంటాడు. మానము, అవమానము మొదలగు ద్వంద్వములను వదిలిపెడతాడు. సర్వభూతములలో పరమేశ్వరుని దర్శిస్తాడు. ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొందుతాడు. లాభములు, నష్టములు, ప్రేమలు, ద్వేషములు, సుఖములు, దుఃఖములు, వీటిని ఎవడు సమానంగా చూస్తాడో; ఆశలు, నిరాశలు, ధర్మము, అధర్మము మొదలగు ద్వంద్వములను ఎవడు వదిలిపెడతాడో; ధర్మ, అర్థ, కామములను వదిలి ఎవడు మోక్షము కోసం తాపత్రయ పడతాడో, ఎవడైతే దేనికీ తాను కర్తను కాననే వైరాగ్యంతో ఉంటాడో అతడు మోక్షమును చేరుకోడానికి అర్హుడు.

ఆ మోక్ష స్థానము ఏ ఆధారము లేకుండా ఉంటుంది. అది పంచభూతాత్మకము కాదు. పంచభూతముల గుణములతో ప్రభావితము కాదు. అది నిర్గుణము. ఆ మోక్ష పదమును నిరంతర అభ్యాసము చేతనే పొందగలడు. ఆ మోక్ష పదమును పొందడానికి సర్వ సంకల్పములను వదిలిపెట్టాలి. మనస్సు ప్రశాంతంగా ఉంచుకోవాలి. నిరంతర సాధన చెయ్యాలి. అప్పుడే మోక్షమును పొందగలడు.

ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! యోగిజనులకు అనుభవ మైన స్థానము గురించి చెబుతాను. విను. ఆత్మ అతి సూక్ష్మమైనది. దానిని కంటితో చూడటం సాధ్యం కాదు. జ్ఞాన నేత్రంతో మాత్రమే చూడగలము. అది యోగులకు మాత్రమే సాధ్యము. ముందుగా యోగి తన శరీరం నుండి జీవాత్మను వేరు చేయడం నేర్చుకుంటాడు. జీవాత్మను దర్శిస్తాడు. తరువాత పరమాత్మను కూడా దర్శించడం అభ్యాసం చేస్తాడు. పరమాత్మను దర్శించిన తరువాత ఈ జనన మరణ చక్రం నుండి విముక్తి పొందుతాడు. ఆ విధంగా ముక్తుడైన యోగి రోగములు, ముసలి తనము మొదలగువాటి చేత బాధింప బడడు. అతనికి

సంతోషము కానీ దుఃఖము కానీ కలగవు. అప్పుడు ఆ యోగి తనను తానే కాదు ఇతరులను కూడా మోక్ష మార్గములో పయనింప జేయగలడు.

యోగి ఎప్పుడూ ఈ శరీరము అశాశ్వతము అని గుర్తిస్తాడు. అందుకని ఈ శరీరపోషణకు ప్రాధాన్యము ఇవ్వడు. ఎల్లప్పుడూ ఆత్మ దర్శనము చేయడానికి ఆరాటపడుతుంటాడు. దాని కోసం యోగ సాధన చేస్తాడు. అప్పుడు ఆ యోగికి భయం అనేది ఉండదు. రాగద్వేషముల వలన సంతోషము, దుఃఖము పొందడు. అటువంటియోగి ఏ వికారములకు లోను కాడు. ఇంద్ర పదవి ఇచ్చినా నిరాకరిస్తాడు. ఎప్పుడూ తనలో తాను అంతర్ముఖుడై ఉంటాడు. మనసును ఎల్లప్పుడూ ఆత్మయందే లగ్నం చేస్తాడు. మనస్సును చలించనీయడు.

యోగి అయిన వాడు తన మనసును ఆత్మయందు లగ్నంచేసి దానిని అక్కడినుండి కదలకుండా ఉండేట్టు చూసుకుంటాడు. అప్పుడు అతడు శాశ్వతమైన బ్రహ్మపదమును పొందగలడు. ఈ బ్రహ్మ పదమును మామూలు కళ్లతో చూడలేము. చెవులతో వినలేము. ఒక్క ప్రశాంత మైన మనస్సుతోనే ఆ బ్రహ్మ పదమును దర్శింపగలము.

ఆ పరబ్రహ్మ తత్వ్వము అన్ని పక్కలా తలలు, చేతులు, కాళ్లు కలిగి ఈ జగత్తు అంతా వ్యాపించి ఉంటుంది. సూర్యుని మాదిరి వెలిగిపోతూ ఉంటుంది. దానిని యోగులు మాత్రమే దర్శింపగలరు. శరీరము నుండి జీవాత్మను వేరు చేసి పరమాత్మ వైపుకు అనుసంధానము చేసినపుడే ఆ పరమ తత్త్వ దర్శనం కలుగుతుంది. బ్రహ్మ విద్యారహస్యము సర్వమూ నీకు చెప్పాను. నీవు ఇంక సుఖంగా పొమ్ము" అని సిద్ధుడు బ్రాహ్మణునికి పరతత్త్వమును ఉపదేశించాడు.

తన సంశయములన్నీ తొలగిన వాడై శిష్యుడు వెళ్లిపోయాడు. సిద్ధుడు కూడా వెళ్లిపోయాడు.

ఓ అర్జునా! విన్నావు కదా! ఆనాడు యుద్ధభూమిలో నీకు చెప్పిన విషయములు సిద్ధుడు బ్రాహ్మణుని సంవాద రూపంలో ఇప్పుడు నీకు సంక్షిప్తంగా వివరించాను. ఈ బ్రహ్మ విద్యను నీవు శ్రద్ధలేని వారికి బోధించరాదు. ఈ విద్యను పూర్వము నేను దేవతలకు బోధించాను. మానవులలో నీకు బోధించాను. శ్రద్ధ గలవారు ఏ జాతి వారైనా, ఏ వర్ణము వారైనా స్త్రీలైనా పురుషులైనా ఈ బ్రహ్మ విద్యను అభ్యసించుటకు అర్హులు. ఎందుకంటే ఈ పరబ్రహ్మ తత్త్వము మానవులందరికీ అవశ్యము ఆచరించదగినది. ప్రతివ్యక్తీ ముక్తి పొందుటకు అర్హుడే కదా! ఎవడైతే శ్రద్ధతో, ప్రాపంచిక సుఖములు వదిలిపెట్టి, ఈ బ్రహ్మ పదమును గూర్చి తెలుసు కుంటాడో వాడికి మోక్షము కలుగుతుంది అనడంలో సందేహము లేదు.

అర్జునా! నేను చెప్పదగినది అంతా చెప్పాను. ఇంతకన్నా నీకు ఎవరూ చెప్పలేరు." అని శ్రీ కృష్ణుడు అర్జునునికి బ్రహ్మవిద్యను బోధించాడు.

మహాభారతము

అశ్వమేధ పర్వము

ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్.